

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği: 222 bin kız çocuğu eğitim dışında

bianet.org/haber/egitimde-toplumsal-cinsiyet-esitligi-222-bin-kiz-cocugu-egitim-disinda-311158

Bianet

September 4, 2025

HABER

3 dk Okuma

Yoksul kadınların %20'si okuma yazma bilmiyor. Eğitimden uzak kalmak yoksulluğu artırırken, yoksulluk da eğitime erişimin önünde engel oluşturarak nesiller arası bir kısır döngü yaratıyor.

Fotoğraf: Canva

Yeni eğitim-öğretim yılı başlarken Türkiye’de eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair tablo kaygı verici. 2024’te yayımlanan Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu, Türkiye’nin eğitim alanında 146 ülke arasında 90. sırada olduğunu ortaya koyuyor.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilen CEİDizler Projesi kapsamında hazırlanan 2021–2023 güncellemesine göre; yoksulluk, pandemi sonrası öğrenme kayıpları, dijital uçurum, erken yaşta evlilikler ve eğitim politikaları en kritik sorunlar arasında yer alıyor.

222 bin kız çocuğu eğitim dışında

Zorunlu eğitim çağındaki 221 bin 739 kız ve 220 bin 904 oğlan çocuğu eğitim sistemine dahil değil. Özellikle kız çocuklarının eğitime erişiminin önündeki engeller arasında ev içi iş yükü, erken yaşta evlilikler ve ailelerin izin vermemesi gibi cinsiyet temelli ayrımcılık

faktörleri öne çıkıyor. TÜİK verilerine göre 2021’de gerçekleşen resmi evliliklerin %2,3’ü 16–17 yaşındaki kız çocuklarını kapsarken, aynı yaş grubundaki erkeklerde bu oran %0,1’de kaldı.

Yoksulluk ve eğitim döngüsü

Çocuk yoksulluğu giderek artıyor. Kötü beslenme ve gıdaya erişim sorunları ekonomik kriz ve gelir adaletsizliğiyle derinleşirken, eğitim düzeyinin düşük olması yoksulluğu büyütüyor. Yoksul kadınların **%20’si okuma yazma bilmiyor**. Eğitimden uzak kalmak yoksulluğu artırırken, yoksulluk da eğitime erişimin önünde engel oluşturarak nesiller arası bir kısır döngü yaratıyor.

Dijital uçurum derinleşiyor

Pandemi döneminde uzaktan eğitime geçişle birlikte dijital araçlara erişimdeki eşitsizlikler açığa çıktı. Devlet okulu öğrencileri, özel okul öğrencilerine göre iki kat daha fazla öğrenme kaybına uğradı. Dijital araçlara erişimde kız çocukları ve kadınlar, erkeklerin gerisinde kaldı.

Yükseköğretimde kadınların net okullaşma oranı erkeklerden yüksek olsa da, cinsiyet ayrışması devam ediyor. Üniversitelerde kadın öğrencilerin oranı %49 olmasına rağmen mühendislikte %21,3, bilişim teknolojilerinde ise %24,5 seviyesinde kalıyor. Türkiye’de her 10 erkeğe karşılık yalnızca 3 kadın programlama yapabiliyor. Kadınların STEM alanındaki ücretleri erkeklere kıyasla ortalama %14,7 daha düşük.

Politikalarda geriye gidiş

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı eğitim mevzuatından çıkarılarak yerine “kadın-erkek fırsat eşitliği” ifadesi getirildi. İstanbul Sözleşmesi’nden çıkışla hızlanan bu süreç, eşitlik politikasından uzaklaşıldığının göstergesi.

Karar mekanizmalarında kadınların temsili de oldukça düşük: 2024 itibarıyla **202 üniversitenin sadece 19’unda kadın rektör** bulunuyor (%9,4). MEB merkez teşkilatında da üst düzey kadın yönetici sayısının çok düşük olduğu biliniyor.

Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliğiyle yürütülen **ÇEDES Projesi** kapsamında okullarda din görevlilerinin “manevi danışman” olarak yer alması ve okulöncesi/ilköğretim kurumlarında mescit açılmasının zorunlu hale gelmesi, laik eğitim anlayışına aykırı olduğu gerekçesiyle eleştiriliyor.

Eşitlik odaklı politikalara ihtiyaç var

Kız çocuklarının eğitim hakkının güvence altına alınması için acil önlemler gerektiği vurgulanıyor:

- Yoksulluğun ortadan kaldırılması
- Erken yaşta evliliklerin engellenmesi

- Dijital eşitsizliklerin giderilmesi
- Kız çocuklarının eğitime devamlılığının sağlanması
- Eğitim ve meslek alanlarındaki cinsiyetçi kalıpların kırılması
- Kadınların karar mekanizmalarında temsiliyetinin artırılması

Eğitim yılı başlarken tablo, toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı politikaların hayati önemini bir kez daha ortaya koyuyor.

(EMK)